

Civan, Mehmet

Working Paper

Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Teşvik ve Finansmanı

Discussion Paper, No. 2012/89

Provided in Cooperation with:

Turkish Economic Association, Ankara

Suggested Citation: Civan, Mehmet (2012) : Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Teşvik ve Finansmanı, Discussion Paper, No. 2012/89, Turkish Economic Association, Ankara

This Version is available at:

<https://hdl.handle.net/10419/81663>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Die Dokumente auf EconStor dürfen zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden.

Sie dürfen die Dokumente nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, öffentlich zugänglich machen, vertreiben oder anderweitig nutzen.

Sofern die Verfasser die Dokumente unter Open-Content-Lizenzen (insbesondere CC-Lizenzen) zur Verfügung gestellt haben sollten, gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der dort genannten Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

Terms of use:

Documents in EconStor may be saved and copied for your personal and scholarly purposes.

You are not to copy documents for public or commercial purposes, to exhibit the documents publicly, to make them publicly available on the internet, or to distribute or otherwise use the documents in public.

If the documents have been made available under an Open Content Licence (especially Creative Commons Licences), you may exercise further usage rights as specified in the indicated licence.

TÜRKİYE EKONOMİ KURUMU

TARTIŞMA METNİ 2012/89

[http ://www.tek.org.tr](http://www.tek.org.tr)

KÜÇÜK VE ORTA BOY İŞLETMELERİN TEŞVİK VE FİNANSMANI

Mehmet Civan

Bu çalışma "GAZİANTEP SANAYİNDE İHRACAT, FİNANSMAN VE İSTİHDAM SORUNLARI", başlığı ile Prof. Dr. Arslan YİĞİDİM editörlüğünde hazırlanan ve 2009 yılında TEK yayını olarak basılan kitapta yer almaktadır.

Ekim, 2012

KÜÇÜK VE ORTA BOY İŞLETMELERİN TEŞVİK VE FİNANSMANI

*Yard. Doç. Dr. Mehmet CİVAN**

ÖZET

Geçmişten günümüze malların değişimi ile başlayan ve bugünkü şeklini alan ticaret hayatı ekonominin sürekli gelişmesinde etkili olmuştur. Bu ekonomik gelişimin içinde hiç şüphesiz Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin (KOBİ) rolü ve önemi çok büyüktür.

KOBİ'ler Türkiye ve dünya ekonomisinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Ancak önemi hakkında bu kadar konuşulan KOBİ'ler için henüz finansman, teşvik ve benzer konularda yeterli destek verilememektedir. Bu durumda, KOBİ'ler de girişimciliğin desteklenmesi, KOBİ'lere uygun iş ortamlarının sağlanmasının teşvik edilmesi ve büyük ölçekli şirketlere ticari kredi imkanı sunan bankalar karşısında KOBİ'lerin bilgi ve teminat gibi konulardaki eksikliklerinin giderilmesi için bir takım çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Bu bağlamda çalışmada, Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) tanımlanarak, KOBİ'lerin ekonomideki yeri ve önemi hakkında bilgi verilmiştir. KOBİ'lerin yaşadıkları büyüme, finans ve teşvik gibi sorunları incelenmiş ve bu sorunların çözümüne yönelik öneriler sunulmuştur. Araştırmada anket tekniği kullanılmış ve sonuçlar değerlendirilerek çalışma tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: KOBİ'ler, finansal sorunlar, teşvik, teşvik sorunları.

INCENTIVE FOR AND FINANCING OF SMALL AND MEDIUM SIZED ENTERPRISES

ABSTRACT

Commercial life, that has started with product exchange and has taken present form, has become an effective development of economy. Undoubtedly, Small and Medium Sized Enterprises (SME) role and importance in this economic development is very important.

SMEs constitute an important part of world economy. But as opposed to their importance, SMEs have not been, yet, given enough support in terms of financing, incentive and similar issue. In such an instance, It become necessary to provide studies on supporting entrepreneurship, providing suitable business environment and right commercial credits to SMEs, as opposed to the banks that only provides credits to big scale companies, to remove lack of information and collateral obstacles.

In this context, SMEs are described and some information are given about the place of SMEs in economy. SMEs's growth, finance and incentive problems have been analyzed and some solutions are offered to handle this problems. In this research Questionnaire technique is used for investigation.

Keywords: SMEs, financial problems, incentive, incentive problems.

* Gaziantep Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü,
civan@gantep.edu.tr

1. KOBİ Tanımı ve Ekonomideki Yeri

Ülkelerin ekonomik, siyasi ve sosyal hayatları gibi bir çok parametrenin farklı olmasından dolayı KOBİ'ler için dünyaca ortak bir tanım yapılamamaktadır. Ancak tüm KOBİ'ler için ortak bir özellik vardır ki, KOBİ'ler ülke ekonomisi için çok önemli bir yere sahiptir.

1.1. Türkiye'deki Çeşitli Organizasyonların KOBİ Tanımı

KOBİ tanımı ülkeden ülkeye ve hatta ülke içindeki farklı sektörlerde dahi farklı şekilde tanımlanmaktadır. Bu nedenle genel geçerliliği olan tek bir KOBİ tanımı yapmak çok zordur. Ancak dünya ekonomisinin % 90'ından daha fazlasını oluşturan KOBİ'ler için genel anlamda bir tanım yapılacak olursa; işletme sermayesi içerisinde hisse oranı % 25'i geçmeyen ve Hazine Müsteşarlığına göre çalışan işçi sayısı 250'den az olan her şirket KOBİ sayılmaktadır.

KOBİ'lere yönelik faaliyet gösteren çeşitli kurumların her birisi, KOBİ'ler için farklı tanımlamalar yapabilmektedir. Söz konusu tanımlamaların sınırları ise genellikle ülke ekonomilerinin büyüklüğüne göre değişiklik göstermektedir. Gelişmiş bir ülkede küçük işletme olarak adlandırılan bir teşebbüsün, Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülkede orta ölçekli bir işletme sayılabilmektedir. Bu bağlamda KOBİ kavramı, hukuki olmaktan ziyade ekonomik bir anlam içerebilmektedir (<http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-introduction/definition..12.07.2002>).

Küçük ve orta boy işletmelerin istihdam için büyük bir kaynak olduğunun anlaşılması sonucu bu işletmelerden mevcut olanları korumak ve yenilerinin kuruluşunu teşvik etmek için özellikle gelişmiş ülkelerde çeşitli destek ve teşvik politikaları uygulamaya konulmuştur. Çünkü küçük ve orta boy işletmelerin istihdam sağlama ve yeni iş yaratma fonksiyonunun önemi ve büyüklüğünü çeşitli ülkelerdeki istatistiksel araştırmalar açıkça ortaya koymuştur” (Sarıarslan, 1994:33) .

1.2. Türkiye'de KOBİ'lerin Ekonomideki Yeri ve Önemi

Ekonomilerin temel dinamiklerini oluşturan KOBİ'lerin, ekonomik ve sosyal hayat içerisindeki payı büyüktür. Ekonominin içinde bu kadar pay alan KOBİ'ler için iyileştirmelerin yapılması kaçınılmaz olmaktadır.

Türkiye'de tüm işletmeler içinde KOBİ'ler %98,8 oranında bir ağırlığa sahip iken; bu oran ABD'de %97,2, Japonya'da % 99,4 ve AB ülkelerinden İngiltere'de % 96,0, Fransa'da %99,9 ve İtalya'da %97,0'dır.

Türkiye'deki KOBİ'lerin toplam istihdamdaki payı % 45,6'dır. Bu rakam, ABD'de %50,4, Japonya'da %81,4 ve AB ülkelerinden İngiltere'de % 36, Fransa'da % 49,4 ve İtalya'da %56'dır. Katma değer içinde Türkiye'deki KOBİ'lerin payının % 37,7 olduğu görülürken; bu oran ABD'de %36,2, Japonya'da % 52 ve AB ülkelerinden İngiltere'de % 25, Fransa'da % 54 ve İtalya'da ise % 53'tür. Toplam yatırım içinde Türkiye'deki KOBİ'lerin payı %6,5'tir. Bu rakam ABD'de %38, Japonya'da %40 ve AB ülkelerinden İngiltere'de % 29,5, Fransa'da % 45 ve Almanya'da % 44'tür. Toplam krediler içerisinde Türkiye'deki KOBİ'lerin payı %4'tür. Bu oran ABD'de % 42, Japonya'da % 50 ve AB ülkelerinden İngiltere'de % 27, Fransa'da % 48, Almanya'da ise %35'tir. Toplam ihracat içinde Türkiye'deki KOBİ'lerin payı %8'dir. Bu rakam ABD'de % 32, Japonya'da % 38 ve AB ülkelerinden İngiltere'de % 22, Fransa'da % 23, Almanya'da ise %31'dir (Civan ve Tekinkuş, yy:5).

Bu veriler ışığında gelişmiş ülkelerdeki KOBİ'lerin ekonomi içindeki payları ile Türkiye'deki KOBİ'lerin ekonomi içerisindeki payları karşılaştırıldığında; Türkiye'deki KOBİ'ler ile gelişmiş ülkelerdeki KOBİ'ler arasındaki uçurumu, yatırım içindeki payların, toplam krediler içindeki payların ve ihracattaki payların oluşturduğu görülmektedir. Türkiye'deki KOBİ'lerin toplam kredilerdeki, yatırımdaki ve ihracattaki paylarının gelişmiş ülkelere göre çok düşük olması bir anlamda Türkiye'deki KOBİ'lerin yönetim, pazarlama, finans gibi konularda sorunları olduğunu da ortaya koymaktadır.

1.3. AB ve Türkiye'deki KOBİ'ler

Avrupa'daki ve Türkiye'deki KOBİ'ler karşılaştırıldığında, Türkiye'deki KOBİ'lerin daha düşük yönetim ve teknolojik seviyeye sahip olduğu görülmektedir. Türkiye'deki KOBİ'lerin ciddi finansal

sorunları olduğu gibi, bu KOBİ'lerin bilgiye ulaşmada, kalite altyapısında, ekonomik istikrar ve kaliteli işgücüne sahip olmada bir takım sorunları bulunmaktadır. Türkiye ile AB ülkelerindeki KOBİ'ler karşılaştırıldığında aşağıdaki tablo oluşmaktadır:

Tablo 1. AB ve Türkiye'de KOBİ'ler

Avrupa Birliği'nde KOBİ'ler	Türkiye'de KOBİ'ler
<ul style="list-style-type: none"> • İşletme başı ortalama istihdam=6 • Yıllık devlet yardımı 1.105 paund İşletmelerde kurumsallaşma sözkonusu • İşletmelerin % 70'inde finansal enstrümanlar konusunda bilgi eksikliği sözkonusu • Kredi güvenilirliği açısından güçlü konumda • Modern finansal enstrümanları (risk sermayesi, kredi garantisi, leasing gibi) kapsamlı olarak kullanılmakta, • Üniversite tarafından desteklenen KOBİ'lerin sahip olduğu teknolojik yatırımların payı % 20'dir. • Kamusal araştırma ve geliştirme kurumları tarafından desteklenen KOBİ'lerin sahip olduğu teknolojik yatırımların payı % 25'tir. • İş hacmi (işletme başı) 780.000 paund 	<ul style="list-style-type: none"> • İşletme başı ortalama istihdam 2-3 • Yıllık devlet yardımı 200 paund • İşletme sahibi, hem finans müdürü, hem pazarlama müdürü, hem de üretim ve geliştirme müdürü konumunda • İşletmelerin % 90'ından fazlasında finansal enstrümanlar konusunda bilgi eksikliği sözkonusu • Kredi güvenilirliği düşük konumda • Modern finansal enstrümanları kullanabilme gücü düşük • Çok önemsiz düzeydedir • Çok önemsiz düzeydedir • İş hacmi (işletme başı) 200.000 paund

Kaynak: Konrad Adenauer Foundation, 2001, 115

Tablo incelendiğinde KOBİ'lerin kurumsallık, finansman, kredibilite, istihdam ve teknolojik açıdan AB ülkelerinden geride olduğu görülmektedir. Bu ve benzeri eksikliklerin giderilmesi için KOBİ'lerin desteklenmesi gerekmektedir.

2. Türkiye'de KOBİ'lerin Sorunları, Teşvik Uygulamaları ve Destekler

2.1. Türkiye'de KOBİ'lerin Sorunları

Değişik açılardan ülke ekonomisine bir çok katkı sağlayan KOBİ'ler, ekonomiye sağladıkları bu katkılara karşılık bir çok sorunla da karşı karşıya kalabilmektedirler (Sabuncuoğlu ve Tokol, 2001, 63). Bu sorunlar genel olarak şöyle sıralanmaktadır (Erdoğan, 2004:48):

- Kredi temininde güçlük çekmektedirler.
- Bankaların kredilerinden aldıkları pay % 4 civarındadır.
- Teşviklerden yararlanma olanakları çok düşüktür.
- Diğer finansman araçlarından yeterince yararlanamamaktadırlar.
- Teknoloji düzeyleri genellikle düşüktür.
- Yurtiçi ve yurtdışı teknik ve ticari gelişmeleri izleyememektedirler.
- Kalifiye eleman sıkıntısı çekmektedirler.
- Gümrük Birliği şartlarında rekabet güçlerinin geliştirilmesine ihtiyaç duymaktadırlar.

2.2. KOBİ'lerde Teşvik Uygulamaları

KOBİ'lere fon kaynaklarından kullanılan yatırım kredilerinin faiz oranları; kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak yatırımlarda %10, diğer yörelerde %15'tir. İşletme kredilerine uygulanacak faiz oranı ise kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak yatırımlarda %15, diğer yörelerde %25'tir. KOBİ teşvik belgeleri kapsamında kullanılan kredilerin bakiyeleri için de tabi oldukları kararname hükümlerine göre uygulanması gereken faiz oranını aşmamak kaydıyla bu maddede belirtilen faiz oranları uygulanır. KOBİ'lere kullanılacak fon kaynaklı yatırım kredilerinde vade azami 4 yıl, işletme kredilerinde 2 yıldır. Ayrıca yatırım kredilerinde 1 yıl ödemesiz dönem uygulanabilmesi

mümkün olmaktadır. Ödemesiz döneme ait faiz, kalan vade süresi içinde diğer taksitlerle birlikte faiz tahakkuk ettirilmek suretiyle üçer aylık veya altışar aylık taksitler halinde tahsil edilir. Fon kaynaklı yatırım kredisinin ana para ve faiz ödemeleri, ödemesiz dönemi takip eden vadede ana para taksit ödemeleri ile birlikte tahsil edilir.

KOBİ'lere Fon'dan her yıl tahsis edilecek kaynakların en az %30'u Esnaf ve Sanatkarlar Odalarına kayıtlı KOBİ'lere ayrılır. Talebin %30'u bulunmaması halinde aktarılan kaynak diğer Odalara kayıtlı KOBİ'lere kullanılır (18.01.2001/24291 tarihli Resmi Gazete).

Tablo 2. 2004 Yılında Düzenlenen KOBİ Yatırım Teşvik Belgelerinin Bölgesel Dağılımı

	Belge Sayısı	Yatırım Kredisi	İşletme Kredisi	Toplam Kredi	Sabit Yatırım	İstihdam
Bölge	Adet	YTL	YTL	YTL	YTL	Kişi
Marmara	48	5.062.009	1.223.000	6.285.009	14.122.669	224
İç Anadolu	62	7.294.800	1.624.850	8.919.650	15.678.410	289
Ege	49	7.178.132	866.447	8.044.579	16.705.717	394
Akdeniz	49	5.861.077	930.400	6.791.477	11.936.290	384
Karadeniz	134	14.845.166	3.804.834	18.650.000	30.606.589	880
Doğu Anadolu	56	5.542.315	1.423.138	6.965.453	9.795.867	575
G.Doğu Anadolu	38	6.834.066	942.424	7.776.490	13.739.048	392
Toplam	436	52.617.565	10.815.093	63.432.658	112.584.590	3138

Kaynak: (Hazine Müsteşarlığı,2004)

Tablo 2'den anlaşılacağı üzere 2004 yılında bölgesel anlamda en yüksek işletme kredisi ve yatırım kredisi Karadeniz Bölgesi'ne verilmiştir. Tüm Türkiye genelinde verilen bu teşvikler sonucunda toplam 3.138 kişinin istihdam edilmesi planlanmıştır. Bu teşviklerin artması KOBİ'ler için ve en nihayetinde istihdam için olumlu katkılar sağlayacaktır.

2.3. KOSGEB Desteği

Türkiye'de faaliyet gösteren KOBİ'lere "Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı" tarafından istihdamdan eğitime, danışmanlıktan fuar katılımlarına kadar uzanan geniş bir yelpazede hibe şeklinde destekler sağlanmaktadır. KOSGEB desteklerinden, 1-150 arasında işçi çalıştıran ve imalat sanayi sektöründe faaliyet gösteren işletmeler, girişimciler, KOSGEB tarafından gerçekleştirilen özel amaçlı projeler çerçevesinde iş birliği yapılan meslek kuruluşları ve sektörel dış ticaret şirketleri yararlanabilmektedir. Sermayesinin % 25'inden fazlası büyük şirketlere ait olan 150'den fazla işçi çalıştıran büyük işletmelerle %50'den fazla hissesi İl Özel İdaresi ve belediyelere ait olan işletmeler KOSGEB desteklerinden yararlanamamaktadır (Ceylan, 2006).

2.4. KOBİ'lere İhracatı Destekleme Desteği

04.05.2004 tarihli ve 25452 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2004/7131 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına istinaden hazırlanmış olan kredi programlarından, banka mevzuatına göre ve protokol çerçevesinde kredi değerliliği bulunan KOBİ'lere; İhracatın teşviki, yeni ihracatçıların kazandırılması, uluslararası rekabet gücünün artırılması, marka oluşturulması amacıyla destek sağlanması, ihracat maliyetlerindeki finansman yüklerinin azaltılması, ihracatın artırılması ile, yeni yatırım, üretim ve istihdam yaratılması ve buna bağlı olarak katma değerlerinin artırılması hususlarında KOBİ'lerin kullanacağı kredinin faiz oranının KOSGEB kaynağından karşılanmak üzere geri dönüşümsüz ihracat desteği sağlanmasıdır. KOSGEB Kuruluş Kanunu'nda ifade edilen,

- i. İmalat Sanayiinde faaliyet gösteren,
- ii. 1-150 arası işçi çalıştıran,
- iii. Ürettiği malları ihraç eden veya ihracat kayıtlı satış yapan KOBİ'ler bu krediden faydalanabilmektedir.

Bir KOBİ için azami limit 100.000 USD olup, kredinin anaparası banka kaynaklarından karşılanacaktır. Kredinin faizi ise KOSGEB kaynağından karşılanmaktadır.

3. ÖRNEK UYGULAMA

Gaziantep Organize Sanayiinde KOBİ'lerin finansal sorunları ve çözümüne yönelik bir araştırma yapılmıştır.

3.1. Uygulamanın Amacı ve Yöntemi

Bu araştırmanın temel amacı; reel sektörün, özellikle imalat sanayinde faaliyette bulunan KOBİ'lerin, temel finansman olanaklarından ne düzeyde yararlandığını analiz etmek ve KOBİ'lerin finansman sorunlarını tespit ederek, söz konusu finansman sorunlarının çözümü için öneriler geliştirmektir. Bu amaçla 2007 yılında anket araştırma tekniği kullanılarak Gaziantep Organize Sanayisinde faaliyet gösteren imalat sanayi işletmeleri üzerinde KOBİ'lerin yaşamış olduğu sorunlar hakkında bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmadan elde edilen bulgular istatistikleri ile birlikte aşağıda verilmiştir.

3.2. Uygulama Örneğinin Değerlendirilmesi

Tablo 3. İşletmelerin sıkıntıya düştüğü faaliyetler hangileridir?

Faaliyetler	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Finansman	72	67,3	67,3	67,3
Pazarlama	25	23,4	23,4	90,7
Yönetim	1	,9	,9	91,6
Üretim	6	5,6	5,6	97,2
Diğer	3	2,8	2,8	100,0
Toplam	107	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan işletmelerin yaklaşık % 67'sinin faaliyetleri kapsamında en çok finansman alanında sıkıntı çektiği ortaya çıkarırken; en çok pazarlama alanında sıkıntısı olan işletmelerin ağırlığı %23, yönetim alanında sıkıntısı olan işletmelerin ağırlığı % 1, üretim konusunda sıkıntısı olan işletmelerin ağırlığı ise %6'dır. Bu da imalat sanayi işletmelerinin en önemli sorunlarının finansman sorunu olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 4. İşletmeler uzman finans yöneticisi istihdam ediyor mu?

Uzman Finans Yön. İsthd.		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Değişkenler	Evet	35	32,7	32,7	32,7
	Hayır	72	67,3	67,3	100,0
Toplam		107	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan ve uzman finans yöneticisi istihdam etmediklerini ifade eden işletmelerin finans yöneticisi istihdam etmemelerine göstermiş oldukları gerekçeler incelendiğinde; %67,3'i bu işin şirket sahip ve ortakları tarafından yürütüldüğü belirterek bu yüzden finans yöneticisi istihdam etmediklerini ifade etmişlerdir. Bu da gösteriyor ki; işletmelerde tam anlamıyla kurumsal bir yapının oluşmadığı ve şirket sahip ve ortaklarının işletmede hem bir finans müdürü, hem pazarlama müdürü, hem de üretim ve geliştirme müdürü konumunda olduğunu göstermektedir.

Tablo 5. İşletmelerde finansal planlama yapılıyor mu?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Değişkenler	Evet	77	72,0	72,0	72,0
	Hayır	30	28,0	28,0	100,0
Toplam		107	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan ve finansal planlama ve bütçeleme yapmadıklarını ifade eden imalat sanayi işletmelerinin toplam içerisindeki oranı % 28'dir. Planlama ve bütçeleme yapan işletmelerin oranı ise, % 72'dir.

Tablo 6. İşletmelerde finansal teknikler kullanılıyor mu?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Değişkenler	Evet	33	30,8	30,8	30,8
	Hayır	74	69,2	69,2	100,0
Toplam		107	100,0	100,0	

Finansal teknikleri kullanmadıklarını belirten işletmeleri, % 30; kullanmayanlar ise yaklaşık % 70 oranındadır. Finansal teknikler kullanan işletmelerin ise, Türkiye’de yasal ve kurumsal alt yapısı hemen hemen oturmuş bulunan finansal tekniklerden sadece Faktoring ve forfaiting ile Leasing’i kullandıkları tespit edilmiştir.

Tablo 7. İşletmeler nakit sıkıntısı çekiyor mu?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Değişkenler	Evet	91	85,0	85,0	85,0
	Hayır	16	15,0	15,0	100,0
Toplam		107	100,0	100,0	

Ankete katılan ve faaliyetleri kapsamında nakit sıkıntısı çeken imalat sanayi işletmelerinin yaklaşık %85’i etkin alacak yönetiminin olmaması ve buna bağlı olarak da alacakların tahsilinde yaşanan sorunlar nedeni ile faaliyetleri kapsamında nakit sıkıntısına düşüklerini ifade ederken; %15’i kontrol altında tutulamayan harcamalarından dolayı, nakit sıkıntısına düşüklerini belirtmişlerdir.

Tablo 8. İşletmelerde stok yönetimi yapılıyor mu?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Değişkenler	Evet	84	78,5	78,5	78,5
	Hayır	23	21,5	21,5	100,0
Toplam		107	100,0	100,0	

Ankete katılan ve işletmede bulundurulması gereken optimum stok miktarının tespitine ilişkin hesaplamaların ve çalışmaların yapılmadığını belirten işletmelerin oranı yaklaşık % 22 iken; yaklaşık % 80’i stok yönetiminin yapıldığını ifade etmişlerdir.

Tablo 9. İşletmelerde faaliyet geliştirme ve çeşitlendirme girişimlerinde bulunuluyor mu?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Değişkenler	Evet	75	70,1	70,1	70,1
	Hayır	32	29,9	29,9	100,0
Toplam		107	100,0	100,0	

Ankete katılan ve faaliyetlerinin genişletilmesi ve çeşitlendirilmesine yönelik girişimlerin (büyüme) olmadığı imalat sanayi işletmelerinin oranı yaklaşık % 30’dur. Buna karşın, büyümeye yönelik girişimlerde bulunan işletme oranı toplam içerisindeki % 70’lik kısmı teşkil etmektedir.

Tablo 10. İşletmelerde kredi kullanılıyor mu?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Değişkenler	Evet	58	54,2	54,2	54,2
	Hayır	49	45,8	45,8	100,0
Toplam		107	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan ve kredi kullandıklarını ifade eden imalat sanayi işletmelerinin oranı % 54 iken; kredi kullanmayanların oranı % 46’dır.

Tablo 11. İşletmelerde teşvik kullanılıyor mu?

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Değişkenler	Evet	25	23,4	23,4	23,4
	Hayır	82	76,6	76,6	100,0
Toplam		107	100,0	100,0	

Finansal teşviklerden yeteri düzeyde yararlanamayan işletmelerin oranı yaklaşık % 77’lerde iken kullananların oranı yaklaşık % 23’tür. Bu da ortaya çıkarıyor ki KOBİ’ler; sağlanan teşvikler konusundaki yetersiz bilgi düzeyleri, bürokratik süreçler ve sağlanan teşviklerin çok sınırlı olmasından dolayı finansal teşviklerden yeteri düzeyde yararlanamamaktadırlar.

Tablo 12. İşletmelerin halka açılma eğilimleri nasıldır?

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Halka açılma konusuna sıcak bakıyor	13	12,1	12,1	12,1
Halka açılma konusunda kararsız	17	15,9	15,9	28,0
Halka açılmayı düşünmüyor	77	72,0	72,0	100,0
Toplam	107	100,0	100,0	

Araştırmaya katılan imalat sanayi işletmelerinin yaklaşık % 72’si halka açılmayı düşünmezken; % 16’sı bu konuda kararsız ve % 12’si halka açılma konusuna sıcak bakmaktadır.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Gaziantep Organize Sanayiinde faaliyet gösteren imalat sanayi işletmelerinin büyük bir bölümünde finans yöneticisi istihdam edilmeyerek bu görev ağırlıklı olarak şirket sahip ve ortakları tarafından yürütülmektedir. Bu da imalat sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin büyük bir bölümünde şirket sahip ve ortaklarının işletmede hem bir finans müdürü, hem pazarlama müdürü, hem de üretim ve geliştirme müdürü konumunda olduğunu göstermekte ve bu işletmelerde kurumsallaşmanın olmadığını ortaya koymaktadır. Oysa Avrupa Birliği ülkelerindeki işletmelerin kurumsallaşma karşısındaki durumunun Türkiye’deki işletmelere göre çok iyi konumda olduğu ifade edilmektedir. Bu bağlamda reel sektörün finansal sorunlarının ortadan kaldırılmasının öncelikli olarak başarılı, konusunda uzman ve deneyimli finans yöneticilerinin işletmelerde aktif rol almasıyla olanaklı olacağı dikkate alınmalıdır. Bu durumda işletmeler süratle profesyonel yönetim anlayışı içerisinde kurumsallaşma sürecini başlatarak işletmelerinde konusunda uzman, deneyimli ve başarılı finans yöneticileri istihdam etmeli ve bu yöneticilere şirket sahip ve ortakları tarafından gerekli yetkiler sağlanmalıdır.

Yine Gaziantep Organize Sanayiinde faaliyet gösteren imalat sanayi işletmelerinde finansal tekniklerin kullanımının çok düşük düzeyde kaldığı ve bu işletmelerin sadece Türkiye’de yasal ve kurumsal alt yapısı hemen hemen oturmuş bulunan finansal tekniklerden Faktoring ve forfaiting ile Leasing’i kullandıkları, diğer finansal tekniklerden risk sermayesi, option, future, swap, Forward gibi modern finansal tekniklerin ise işletmeler tarafından yaygın kullanılmadığı ve çoğu işletmenin bu finansal teknikler konusunda bilgisi olmadığı ve bu finansal tekniklerin yaygın bir biçimde kullanımının olmadığından şikayetçi oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda reel sektörün finansal sorunlarının ortadan kaldırılması ve finansal olanaklardan daha fazla yararlanmasının sağlanabilmesi için bu işletmelerin Faktoring, forfaiting, leasing gibi finansal tekniklerin yanında risk sermayesi, future, Forward, swap, option gibi modern finansal teknikleri de kullanması ve bu çerçevede de ülkemizde bu finansal tekniklerin yaygın bir biçimde kullanılmasını sağlayacak olanakların, yasal ve kurumsal alt yapının oluşturulması sağlanmalıdır.

İmalat sanayii işletmelerinin bir diğer sorunu da nakit sıkıntısı olarak ortaya çıkmaktadır. Araştırma kapsamında yer alan imalat sanayi işletmelerinin büyük bir çoğunluğunun nakit sıkıntısı çektiği ve yine büyük bir çoğunluğunun alacaklarının tahsilatında güçlüklerle karşılaştığı dikkate alındığında

imalat sanayi işletmelerinin bir diğer finansal sorunu etkin olmayan alacak ve nakit yönetimidir. Bu çerçevede işletmeler kredili satışlarına ilişkin olarak müşteri analizlerini iyi bir biçimde ve düzenli olarak yapmalı, etkin tahsilat politikaları takip etmeli, düzenli olarak nakit bütçeleri hazırlamalıdır.

Bir diğer husus; imalat sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin büyük bir bölümünün kredi kullanımına ilişkin olarak gerek söz konusu kredilerin faiz oranlarının yüksekliğinden ve teminat gösterme olanaklarının düşüklüğünden, gerekse sağlanan kredi olanaklarının çok sınırlı olması ve vadelerinin çok kısa olmasından şikayetçi oldukları dikkati çekmektedir. Yine bu işletmelerin büyük bir bölümü sağlanan finansal teşviklerden yeterince yararlanamadıklarını belirtmekte ve sağlanan teşvikler konusundaki bilgi eksikliğini, teşviklerin sınırlı olmasını, söz konusu teşviklerin belirli kesimlere verilmesini ve bürokratik süreçleri buna gerekçe olarak göstermektedirler. Reel sektörün, özellikle KOBİ'lerin, finansal olanaklarının artırılması ve söz konusu finansal olanaklardan daha fazla yararlanmasının sağlanması açısından imalat sanayi işletmelerine gerek faiz oranı ve vadesi açısından, gerekse de kredi olanaklarının genişletilmesi ve teminat göstermede gerekli kolaylıklar sağlanmalıdır. Ayrıca sağlanacak finansal teşvikler genişletilmeli ve işletmeler sağlanan bu teşvikler konusunda bilgilendirilmeli ve bu teşviklerden yararlanması sağlanmalıdır.

Araştırma kapsamında yer alan, imalat sanayinde faaliyet gösteren işletmelerin hiç birisi sermaye piyasasının finansal olanaklarından yararlanamamakta ve ağırlıklı olarak mali piyasalara olan güvensizlik ile mevzuat karmaşası ve uygulanan vergi politikalarını halka açılmanın önündeki en büyük engeller olarak görmektedir.

KAYNAKÇA

- AKGEMİCİ, Tahir (2001), *KOBİ'lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler*, KOSGEB Yayınları. Ankara.
- BEDESTENCİ, H.Çetin, ÇELİK, Adnan, KAR, Muhsin (2002), “*Küçük ve Orta Boy İşletmeler Açısından Entellektüel Sermayenin Önemi*”, 1.Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi'ne Sunulan Bildiri: 10-11 Mayıs, Hereke, Kocaeli.
- CEYLAN, Emrah (2006), “*KOBİ Analiz: İşletmeler Rekabet Sürecine Hazırlıklı Olmalıdır*”, Projeksiyon Dergisi:55, Şubat.
- CİVAN, Mehmet, TEKİNKUŞ, Mehmet. y.y. “*Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Avrupa Birliği'ne Uyum Süreci; Gaziantep Örneği*”. <http://www.econturk.org/Turkisheconomy/P455.pdf> (Erişim Tarihi: 10.07.2009)
- ERDOĞMUŞ, Nihat (2004), “*Aile İşletmeleri: İkinci Kuşağın Yetiştirilmesi*”, Erkam Matbaası:48150. İstanbul
- KAF (Konrad Adenauer Foundation) (2001), *Standardization Quality Control and Quality Assurance Systems for SMEs*. Ankara.
- MEMİŞ, H., SEVER E. (2001). “*Avrupa Birliği'ne Uyum Süreci'nde KOBİ'lerin Değerlendirilmesi*.” Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi, 38 Ocak.
- SARIARSLAN, Halil (1994), “*Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Finansal Sorunları*”, TOBB Yayınları, No:281-25, Ankara.
- SABUNCUOĞLU, Zeyyat, TOKOL, Tuncer (2001), *İşletme*, Ezgi Kitabevi, Bursa.
- ÖZGEN, Hüseyin, DOĞAN S. (1998), “*Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Uluslararası Pazarlara Açılmada Karşılaştıkları Temel Yönetim Sorunlar*.” Dış Ticaret Dergisi, 9 Nisan.
- SAYIN, M., FAZİLOĞLU M. A. (2000), “*Avrupa Birliği'nde KOBİ Destekleme Programları ve Teşvik Araçları*”, KOSGEB Yayınları, Ankara:
- <http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/craft/craft-introduction/definition>. 12.07.2002 (Erişim Tarihi:12.04.2009)

[www.treasury.gov.tr/irj/go/km/docs/documents/Treasury%20Web/Statistics/
Investment%20And%20Incentives%20Statistics/.../2004.xls](http://www.treasury.gov.tr/irj/go/km/docs/documents/Treasury%20Web/Statistics/Investment%20And%20Incentives%20Statistics/.../2004.xls)
(Erişim Tarihi: 18.05.2009)